

Turkmenistán – kluci, u nichž
jsem spal první noc ve městě
Turkmenbaši.

OPĚT V TURKMENSKÝCH POUŠTÍCH

42. DEN // 29. ČERVENCE // DENNÍ VZDÁLENOST: 104 km //

AŠCHABAD – POUŠŤ ZA MĚSTEM BABADURMAZ // ČAS JÍZDY: 5 h 25 min //

PRŮMĚRNÁ RYCHLOST: 19,2 km/h // CELKOVÁ VZDÁLENOST: 3629 km

Opět se probouzím do bezmračného rána, kdy je mezi sedmou a osmou nej-
příjemněji, člověk by nejradši ještě spal, ale když si chce pohodlně v chládku
sbalit, pak je lepší už kolem sedmé vstát. Před osmou jsem už definitivně
ready. Děvčátko z domu mi přináší kus dortu, který se včera do mě prostě
nevešel a jako snídaně mi přijde nesmírně vhod. V půl deváté jsem již přímo
v Sheratonu, kde mě už zná i ochranka, jelikož si musím ještě jako poslední
záležitost zařídit prodloužení turkmenského víza. Zařizuje mi to osazen-
stvo zdejší cestovky, které mě včera pozvalo na oslavu narozenin a vůbec
mi vychází všemožně vstříc. Jenom se dozvídám ještě jednu upřesňující in-
formaci – nejkratší možná doba prodloužení jakéhokoli víza je deset dnů
a poplatek činí 41 dolarů, což je o deset dolarů víc, než jsem čekal. Je to snad
jediná negativní informace v té záplavě úsměvů a vtípků, které si se slečnami
(asi z poloviny Ruskami) vyměňujeme do chvíle, než se vrací jejich kolegyně
s pasy z ministerstva, mezi nimiž je i ten můj. Ještě deset minut čekám na
novou policejní registraci, jelikož prodloužení je bráno jako nové vízum, a pak
se loučím s celým dámským osazenstvem jak cestovky, tak i s recepčními.
Těžko říct, jak bych bez jejich pomoci dopadl...

Po posledním zamávání mi nepřestane v hlavě šrotovat, jaká je škoda, že
takhle schopné ženské musejí pracovat v tomhle systému, zvláště pak, když
uvážím, že každá z nich mluví plynne rusky, anglicky, turkmensky a navíc
třeba ještě turecky či persky.

Na okraji města si kupuju jakousi plněnou bagetu, tedy zboží, které vidím
prodávat poprvé od Slovenska. Tahle je ovšem přímo výstavní. Slečna ji po-
loží na ták, který naplní zeleninou, šoupne dovnitř dva čerstvé karbanátky,
polije kečupem a majonézou a přidá ještě porci hranolků. To celé je za něja-
kých deset tisíc turkmenských manátů, tedy za zhruba 14 Kč. Mám co dělat
to celé spořádat! Skoro na okraji města stojí moderní budova a v ní vidím

zastoupení několika mezinárodních firem, což mi okamžitě secvakne v souvislosti s internetem. Pro většinu kanceláří takovýchto firem v této uzavřené totalitní zemi jsem celkem příjemným zpestřením zaběhlého způsobu života, a kdyby tomu tak nebylo, tak mi rovnou ve dveřích řeknou, že to není možné. Jen abych vysvětlil, proč třeba nejdu do internetové kavárny, tak prostě proto, že tu žádné nejsou.

V klimatizované kanceláři přestávám největší polední žár a kolem třetí odpoledne s konečnou platností opouštím Ašchabad. Na okraji Ašchabadu se znovu objeví brána, podobná té, kterou jsem spatřil při příjezdu do tohoto zvláštního města, tenkrát jsem si ji zcela bez problému vyfotil. Zanedlouho projíždím kolem zírající policejní hlídky, aniž bych byl zastaven, čemuž se sám divím, ne však dlouho. Po nějakých dvaceti minutách mě předjíždí bílá Lada, prudce zastaví přímo přede mnou. Z ní vyskakují čtyři „švestky“ a už na mě znovu pokřikují: „Passport! Passport!“

Nakonec se ukáže, že mě zdržují a ověřují si pas jenom z nudy a zvědavosti, že si chtějí asi pokecat. Zůstávám proto maximálně stručný a rezervovaný, aby mě zdržovali co možná nejméně, a to už třeba proto, že musím stát skoro půl hodiny u silnice na slunci ve 42 °C. Zatím se mi vždycky v případě protahujících se obstrukcí s místními úřady vyplatilo postrašit je trochu novinářským cechem, mezinárodním právem a naší ambasadou, která v této zemi sice vůbec není, ale nepředpokládám, že by to někdo z těch ignorantů věděl. Když si šéfík konečně vypíše z pasu a ze všech registračních dokladů i ty nejmenší detaily, najednou obrátí, že si to prý potřebuje okopírovat a že jako mám naložit kolo do auta a jet s nimi kamsi. Zkrátka, stejná písnička jako včera. Ztrácím nervy a začnu na ně řvát něco v tom smyslu – jestli si chcete okopírovat mé doklady, zajděte si za svým kolegou, který si je včera kopíroval celý den. On obrací, ustupuje od nutnosti kopírování a poté se mi snaží otcovsky starostlivě dokonce radit, že bych neměl jezdit přes den za takového vedra, ale spíš v noci a podobné nesmysly. To už sedím v sedle a prostě ujíždím pryč, protože je mi jasné, že si na mně zase chtěli pouze honit triko, a taky jo, protože už mě znovu nepronásledovali, pouze za mnou něco pořvávali, to bylo vše.

Fouká neustálý protivítr, takže se moje průměrná rychlost nedostane přes 17 kilometrů v hodině, proto vypiju každou hodinu nejmíň litr tekutiny.

Kolem půl osmé, kdy nesnesitelné vedro poleví a konečně se dobře jede, mám po pravé straně městečko Babadurmaz, kde bych se už mohl poptat na nocleh, ale právě proto, že se jede příjemně, chci ještě něco urazit. Podle mé mapy měla být po patnácti kilometrech osada Artyk, ovšem už mám za sebou daleko víc, zešeřilo se a osada stále nikde. Než nejasná vidina šlapání potmě k nejasnému cíli se mi zdá lepší postavit stan raději zavčas v poušti, než bude úplná tma a z nor vyleze všelijaká havěť. Naštěstí kolem projíždí jednou auto,

kteřé se mi daří ve tmě zastavit a řidiče poprosit o lahev vody. Řidič je tak hodný, že mi k tomu přidává i půlku chleba, salám a sýr. Usínám tedy v poušti, dopřávám si hostinu díky daru od řidiče a za poslechu Cimrmanů usínám.

**43. DEN // 30. ČERVENCE // DENNÍ VZDÁLENOST: 107 km //
POUŠŤ ZA MĚSTEM BABADURMAZ – TAKIR // ČAS JÍZDY: 5 h 10 min //
PRŮMĚRNÁ RYCHLOST: 20,7 km/h // CELKOVÁ VZDÁLENOST: 3736 km**

Ráno procítám kolem sedmé. Vstávám o chvilku později, abych však záhy dospěl ke vskutku žalostné a neradostné bilanci. Včera potmě jsem si nemohl všimnout, že okolí místa, kde stojí můj stan, je pokryto suchými keři s ostrými trny. Ostny z nich opadávají a několik se jich trefilo i do mého kola, takže mi přibývá starost s výměnou pneumatiky. Zároveň jsem si uvědomil, že mám na této cestě co do píchlych duší nesmírně štěstí, protože při mých minulých expedicích jsem měl defektů nesrovnatelně víc. Výměna zadního kola mi tak ukradla drahocenné minuty jízdy za ranního chládku.

Po pěti stech metrech jízdy mě čeká další překvapení. Vidím totiž odbočku k vesnici, kam jsem chtěl včera večer dorazit, a nevím, z jakého důvodu se mi světla zdála příliš daleko, i když ve skutečnosti byla ode mě vzdálena opravdu kousek. To dělá ta poušť, v níž je někdy strašně těžké správně odhadnout vzdálenosti, jelikož člověk nemá, podle čeho by je porovnal, a navíc už to bylo skoro za tmy. Podobná situace se mi stala u Ayers Rock v Austrálii, kde jsem najel kolem do buše a rázem jsem měl obě duše asi na jedenáctkrát píchlé. Jak vidno, moc se nevyplácí stavět stan v tomto terénu.

Městečko Dargana je toto dopoledne prvním, které se mi plete do cesty, nebo spíš já jemu, protože leží dva kilometry od silnice, a tak tam prostě musím odbočit a hledat v nepřehledné zmeti nízkých baráček obchod s potravinami. Voda i jídlo mi došly už včera večer. Po pár minutách narazím na místní rodinný mahazín, kde dostávám nejen to, pro co si sem jedu, ale také starostlivý servis a pomoc se vším, co mě zrovna pálí. Můžu se umýt, přeparat si pár svršků, dojít si na záchod a uvařit čaj do termosky. Když to mám všechno hotové, přijde pán domu, postaví přede mě půlku krásně přezrálého cukrového melounu a vytrvale mě pobízí, abych si bral. Sním ale jenom část, protože je neskutečně velký a sytý.

Po chvíli se kolem mě shlukují susedovy děti. Mezi nimi je i mladá osoba, kterou mi hrdě představují jako místní učitelku angličtiny, a všichni zvědavě okukují, jak se se mnou začne bavit anglicky. Bohužel stačí, abych použil jen trochu neobvyklé slovo, vybočující ze základních pojmů, a už si nerozumíme. Snažím se tedy držet opravdu jen nezákladnější konverzace. Není se čemu divit, místní učitelé dostávají od vlády plat těsně na hranici chudoby

stanovené podle OSN, tedy nějakých pět dolarů na měsíc. Navíc v téhle pustině mohou být vůbec rádi, že se naučí alespoň několik základních slůvek. Při odjezdu dostávám od majitele mahazínu jako dárek kazetu s turkmenskou populární hudbou.

Těsně v polovině dnešní dávky kilometrů přijíždím do městečka Kaka (rusky Kachka), na jehož okraji spatřuji na místní poměry supermoderně vypadající sídlo jakési společnosti, a tak neváhám ani minutu a jdu se tam zeptat na internet. Píšu odsud do Radiožurnálu, aby mi sem zavolali zpět. Postupně je mi představena značná část zaměstnanců této turecko-turkmenské textilní společnosti. Víc se sblížuju s člověkem, jehož celé jméno si úplně nepamatuju, jen vím, že mu všichni říkali Boris. Tento osvícený člověk zřejmě vytěžil maximum z tehdejšího sovětského vysokého školství, na něž nedá dopustit, a také mluví čtyřmi jazyky včetně angličtiny, na niž nakonec předsedáváme při vzájemné komunikaci. Při dotazu, zda bych si tu nemohl někde v recepci v klidu psát, než mi zavolají z rádia, mě vede do luxusní klimatizované zasedačky, kde si při psaní a odpočinku připadám jako v jiném světě, uvážím-li, že venku je přes 40 °C ve stínu. Sedím tu sám uprostřed polstrovaného přepychu, a když vidím tu bossovskou židli uprostřed místnosti a nad ní portrét vůdce, nedá mi to, sedám si do ní a pomocí samospouště sám sebe zvěčňuji pro budoucí generace.

Po chvíli přichází Boris a zve mě na oběd do zdejší kantýny, která je součástí budovy. Během oběda stáčím nit hovoru i na politická témata, a tak přijde-li řeč na porovnávání sovětské minulosti s autoritativním dneškem, je Boris velmi diplomatický. Přiznává, že třeba školství bylo za sovětské éry bezpochyby na lepší úrovni, a dodává: „Ale zase není pravda, že by prezident nedělal nic pro lidi. Třeba plyn (Turkmenistán je ovšem zemí se čtvrtými největšími zásobami zemního plynu na světě – pozn. aut.), voda a elektřina jsou pro všechny lidi zadarmo, benzín je za pakatel, podobné jako plyn.“

Těžko říct, do jaké míry fakt, že se o takovýchto věcech bavíme přímo v Borisově práci, ovlivnil jeho výroky, ale tipoval bych, že i přesto co řekl, z toho příliš šťastný není.

Potom ještě dodá: „No, podívej se, já, i kdybych chtěl emigrovat, tak prostě nemůžu, protože z výplaty sotva uživím rodinu a na letenku už nenašetřím ani náhodou.“

Z rádia nakonec nikdo nevolá, ale ten polední hic jsem stejně lépe strávit nemohl. Na odpolední etapu si měním vzdušné triko z Moiry, které jsem až doposud nosil každý den, za triko s dlouhým rukávem, které jsem před lety koupil v sekáci a už jsem si s ním také leccos procestoval. Důvod je prostý, polední žár se neustále stupňuje, slunce mi tak celý den pere do paží, až mám strach o zdraví. Později se ukáže, že to byl celkem dobrý nápad, jak vyžrát na výheň, dokonce se ani nějak zvlášť nepotím. Přejetím kolejí za městem Dušak

začíná má cesta nabírat severovýchodní směr. To znamená, že nekonečné hřebeny pohoří Kopetdag, které mi skoro týden lemovaly obzor po pravé ruce, nechávám spolu s íránskou a afghánskou hranicí za sebou. Teď na mě čeká přejezd jiné středoasijské pouště – Karakum. Zhruba po dvou dnech bych měl dorazit k rozvalinám starověkého města Mary, které profitovalo především ze své polohy na Hedvábné stezce.

Před osmou se už moje oko snaží pozorně rozpoznat i ty nejmenší tiřernosti na obzoru, abych neminul nejbližší razjezd a neskončil jako včera v poušti. Po patnácti minutách skutečně takovou osadu nacházím, ale jelikož k ní nevede přístupová cesta, vleču kolo nejbližší pěšinou. Potom stačí ještě kolo přehodit přes troje koleje, které jsou tu tak mohutné, že mám co dělat, abych se při přenášení nezakymácel a neupadl do příkopu vedle. U prvního příbytku prosím o azyl, ale není mi rozuměno, a tak se jde pro dědečka, takového dobráckého pána s milým úsměvem.

Na můj dotaz šestašedesátiletý Chodžamurad Chodžajev odpovídá slovy: „Ale to víš, že tu můžeš přespat. Pojď, ukážu ti tvůj tapčan.“

Vše jde hladce jako po másle, jako bych tu bydlel, takže mám splepenou duši, vyprané prádlo a postavenou moskytiéru nad tapčanem dřív, než se setmí. To, abych si ji postavil, mi děda Chodžamurad výslovně doporučil, zdejší komáři jsou prý v noci hodně neodbytní a vytrvalí. Tady poprvé vidím jakési podomácku spíchnuté moskytiéry, jimiž se tapčany překrývají, aby se mohlo v klidu spát, a říká se jim *pešana*.

Poté jsem pozván na vedlejší tapčan k večeři, skládající se z misky s jakousi rýžovou kaší, misky s rajčaty, cibulí a jako průvodce celým večerem slouží zelený čaj. Málem bych zapomněl podotknout, že se zelený čaj pije v celém Turkmenistánu poměrně hojně, možná dokonce i víc než černý. Moc se nemluví, občas můj pohled zabloudí na Chodžamuradův poklidný výraz, oddávající se kouření tabáku po jídle, občas se usměje na svou malou vnučku, která na mě jako na cizince pořád upřeně zírá těma svýma velkýma černýma očima.

44. DEN // 31. ČERVENCE // DENNÍ VZDÁLENOST: 119 km // TAKIR – POUŠTNÍ HNÍZDO ZA CHAUZ CHANEM // ČAS JÍZDY: 5 h 54 min // PRŮMĚRNÁ RYCHLOST: 20,2 km/h // CELKOVÁ VZDÁLENOST: 3856 km

Přestože mám nejlepší předpoklady k tomu, abych se v noci dorůžova vyspal, není tomu tak. Důvod je prostý, v noci se mi nafouklo břicho a až do svítání jsem se převaloval, protože se mi nechtělo jít hledat záchod neznámo kam. Ráno v půl šesté si jdu ulevit, ale příliš velkou radost z „toho“ nemám. Vypadá to na průjem, což není na kole nic příjemného. Navíc jsem nějaký celkově zesláblý. Cos to, Honzo, zase sněd? Na hodinku ještě znovu usínám.